

ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

Δρ. Νικόλαος Μάνεσης

Επικοινωνία

- nmanesis@otenet.gr
- <http://blogs.sch.gr/nmanesis/>
- Τηλ. 6976560311
- @n_manesis

- **Το στιλ άσκησης της διδασκαλικής εξουσίας**
- Υπάρχουν **τρία στιλ άσκησης** της διδασκαλικής εξουσίας (τρόπος με τον οποίο διαμορφώνει τις σχέσεις του με τους μαθητές κατά τη διδακτική διαδικασία και τη διαπροσωπική επικοινωνία): το **αυταρχικό** (οι ομάδες δουλεύουν μόνο με τη παρουσία του επικεφαλής ο οποίος παίρνει μόνος του τις αποφάσεις, οι ποινές είναι το κύριο μέσο επιβολής), το **δημοκρατικό** (συζητά με την ομάδα), το **αδιάφορο** (ο εκπαιδευτικός δίνει μόνο γενικές οδηγίες, επικρατεί αναρχία και σύγχυση).
- Οι έρευνες δείχνουν ότι το κυρίαρχο στιλ στην ελληνική εκπαίδευση είναι μάλλον το αυταρχικό.
- Ο εκπαιδευτικός ως **φορέας εξουσίας** αποφασίζει για ποικιλία θεμάτων που αφορούν το περιεχόμενο, τη διαδικασία, το πλαίσιο της διδασκαλίας, την κοινωνική συμπεριφορά που αναπτύσσουν τα μέλη της ομάδας.

- ▶ Έγινε προσπάθεια να προσδιοριστούν με ακρίβεια τα σημεία εκείνα που **διαφοροποιείται η συμπεριφορά** των εκπαιδευτικών.
- ▶ Αυτά είναι:
- ▶ α) ο **χρόνος αναμονής** και παροχής βοήθειας (λιγότερος χρόνος στους αδύνατους),
- ▶ β) η **επιβράβευση και η αποδοκιμασία** (περισσότερη στους ικανούς)
- ▶ γ) η **συχνότητα επικοινωνίας** (ακόμα και η μη λεκτική συχνότερα με τους ικανούς).

- Οι παράγοντες που **επηρεάζουν** τον τρόπο με τον οποίο ο εκπαιδευτικός διαμορφώνει τις **προσδοκίες** του είναι:
 - α) η **κοινωνική θέση** του μαθητή (επιθυμούν να έχουν παιδιά από ευνοημένες κατηγορίες),
 - β) το **φύλο** του μαθητή (έχουν μεγαλύτερη συμπάθεια στα κορίτσια),
 - γ) η **σχολική επίδοση** (επικοινωνούν ιδιαίτερα με όσους έχουν υψηλή επίδοση),
 - δ) η **θέση** που κάθεται ο μαθητής (επικοινωνούν συχνότερα με όσους κάθονται δεξιά ή μπροστά),
 - ε) η **προσωπικότητα** του μαθητή (εξωτερικά χαρακτηριστικά, αλλά και εσωτερικά όπως πειθαρχία, ησυχία, τακτικότητα) όπως επίσης η γραφή του μαθητή, το τετράδιο κλπ.
- **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:** ο εκπαιδευτικός πρέπει να υποβάλλει συχνά την κρίση του σε έλεγχο και να προσπαθεί να τη στηρίζει σε αντικειμενικά στοιχεία.

- Στην διατήρηση της πειθαρχίας συμβάλλουν έξι παράγοντες:
- 1. η **προσωπικότητα** του εκπαιδευτικού
- 2. οι **διαπροσωπικές σχέσεις**
- 3. ο **τρόπος οργάνωσης της σχολικής τάξης**
- 4. τα **μηνύματα στην αρχή της σχολικής χρονιάς**
- 5. η **ποιότητα του μαθήματος**
- 6. τα **μέσα στήριξης της επιθυμητής συμπεριφοράς.**

Εξωτερικός έλεγχος στην πειθαρχία

7

- Α' Μοντέλα Μπιχεβιοριστικής Σχολής** (όλες οι συμπεριφορές αποτέλεσμα μάθησης, σημασία στους εξωτερικούς παράγοντες και το περιβάλλον – προτείνουν οι παρεμβάσεις να απευθύνονται στη συμπεριφορά, π.χ. αμοιβές, ποινές, προβολή υποδειγμάτων, στέρηση προνομίων κλπ.
- Β' Μοντέλα Νεο- Μπιχεβιοριστικής Σχολής** (δανείζονται επιπλέον έννοιες όπως νοημοσύνη, προσδοκίες που τις θεωρούν ενδιάμεσες μεταβλητές μεταξύ περιβάλλοντος και συμπεριφοράς, αναδεικνύει δηλαδή το ρόλο του γνωστικού. Η συμπεριφορά δεν είναι απλή αντανακλαστική αντίδραση στα ερεθίσματα, αλλά συνειδητή επιλογή του ατόμου που επεξεργάζεται τα ερεθίσματα, Μειώνεται ο έλεγχος του εκπαιδευτικού.
- Γ' Μοντέλα Ερευνητικής Σχολής** Υπάρχουν τα μοντέλα του **Kounin** (έμφαση στην πρόληψη, σαφήνεια και αποφασιστικότητα), των **Joyce & Weil** (αποσκοπεί στον αυτοέλεγχο)

Εσωτερικός έλεγχος στην Πειθαρχία

8

- ▶ **Α΄ Ψυχοδυναμικής Σχολής** (κυρίαρχο ρόλο η **διαπροσωπική επικοινωνία** εκπαιδευτικού – μαθητή, άρα απαιτείται αμοιβαία αγάπη και εμπιστοσύνη).
- ▶ **Β΄ Μοντέλα Ανθρωπιστικής Σχολής** (τα άτομα παρουσιάζουν τάση για αυτοπραγμάτωση, ευκολότερα μέσα σε κλίμα ομαλών διαπροσωπικών σχέσεων, το κοινωνικό περιβάλλον επηρεάζει θετικά ή αρνητικά. Ο εκπαιδευτικός παράγοντας δημιουργίας του θετικού ψυχολογικού και κοινωνικού κλίματος, ο μαθητής όχι παθητικός δέκτης).

Καλές πρακτικές

- *Να χρησιμοποιείτε την τιμωρία με φειδώ*
- *Να διευκρινίζετε στο παιδί γιατί δέχεται τιμωρία*
- *Να παρέχετε στο παιδί έναν εναλλακτικό τρόπο για να εξασφαλίσει μια θετική ενίσχυση*
- *Να ενισχύετε το παιδί για συμπεριφορές που είναι ασύμβατες με εκείνες που επιθυμείτε να αποδυναμώσετε*
- *Μη χρησιμοποιείτε ποτέ σωματική τιμωρία*
- *Μην τιμωρείτε ποτέ ένα παιδί ενώ είστε πολύ θυμωμένοι ή σε πολύ φορτισμένη κατάσταση*
- *Να τιμωρείτε όταν αρχίζει η ανεπιθύμητη συμπεριφορά κι όχι όταν τελειώνει*

Κακές πρακτικές

- ▶ Σωματική τιμωρία
- ▶ Απειλή για επιβολή ποινής
- ▶ Αποβολή από το μάθημα
- ▶ Επιπλέον εργασίες ως τιμωρίες
- ▶ Ψυχολογική βία
- ▶ Προσωπική προσβολή του μαθητή

Μελέτη 1

- *Ο Γιώργος είναι εννέα ετών, μαθητής της Γ τάξης Δημοτικού. Η δασκάλα του αναφέρει ότι κατά τη διάρκεια του μαθήματος συχνά παίρνει αντικείμενα των συμμαθητών του βίαια, τους τσιμπάει και τους κλοτσάει κρυφά κάτω από το θρανίο. Επίσης βρίσκει αφορμή για να σηκώνεται συχνά από τη θέση του, όπως για να πετάξει χαρτάκια στο καλάθι αχρήστων ή για να πιάσει ένα μολύβι που έπεσε. Δεν προσηλώνεται σε μια δραστηριότητα για πολλή ώρα και συνήθως δεν καταφέρνει να ολοκληρώσει μια εργασία που έχει αρχίσει (π.χ. το «Σκέφτομαι και γράφω»). Η κατάσταση αυτή συνεχίζεται μολονότι ο Γιώργος προσπαθεί πολλές φορές να αποφύγει τις παραπάνω ανεπιθύμητες μορφές συμπεριφοράς, χωρίς όμως να τα καταφέρνει.*
- **Ποιος, κατά τη γνώμη σας, είναι ο κατάλληλος τρόπος για να μειώσετε ή να απαλείψετε τη συγκεκριμένη ανεπιθύμητη συμπεριφορά**

Μελέτη 2

- Ο Βαγγέλης από την Α' Δημοτικού ήταν ένα **επιθετικό** παιδί που δημιουργούσε προβλήματα στην τάξη. Νευρικό, εχθρικό, επιθετικό, χτυπούσε τα άλλα παιδιά. Τα **παιδιά τον απόφευγαν**. Η δασκάλα του που προβληματιζόταν μαζί του από την προηγούμενη χρονιά, άρχισε να φέρνει στην ομάδα τα ζητήματα που αντιμετώπιζε μαζί του, όταν ο Βαγγέλης ήταν στη μέση της Β' τάξης. Η δασκάλα μέσα της σύγκρινε τον Β. με το μεγαλύτερο αδελφό του που, όταν τον είχε μαθητή, ήταν ένα ήσυχο, συνεσταλμένο, ευγενικό παιδί, με κάποιες δυσκολίες στα μαθήματα. Η μητέρα του δείχνει να καμαρώνει για τη ζωντάνια του Β. (αντίθετα με του αδελφού του) και τις καλύτερες επιδώσεις του στα μαθήματα, ιδιαίτερα στα μαθηματικά, και δε φαίνεται να συμερίζεται τις ανησυχίες της δασκάλας, παρά μόνο να λυπάται που επιβαρύνεται από τον μικρό. Στην πορεία η στάση της μητέρας γίνεται πιο απόμακρη και τυπική. Καθώς το παιδί έχει ευκολία με τα μαθήματα, φαίνεται να δυσανασχετεί με το σχολείο και τη δασκάλα που θεωρεί το παιδί της υπεύθυνο για τις φασαρίες στην τάξη.
- Εντύπωση προκαλεί στη δασκάλα το ότι όποτε τον μαλώνει, αυτός **δείχνει να απορεί**, σα να μην καταλαβαίνει ότι κάνει κάτι που ενοχλεί. Τα **παιδιά τον απομονώνουν**. Δεν τον θέλουν ούτε τα αγόρια ούτε τα κορίτσια. Δεν τον παίζουν στο σχολείο και ούτε τον καλούν ποτέ σε εξωσχολικές τους μαζώξεις. Δύο μόνο παιδιά τον πλησιάζουν λίγο, πού και πού, ζητώντας τη βοήθειά του στα μαθηματικά.
- Πώς συνδέονται η επιθετικότητα και ο αποκλεισμός;
- Ποιος, κατά τη γνώμη σας, είναι ο κατάλληλος τρόπος για να μειώσετε ή να απαλείψετε τη συγκεκριμένη ανεπιθύμητη συμπεριφορά;